

BIJZONDER DOMEIN JEUGD-OVERALL FACTSHEET

SAMEN LEREN

Het lectoraat Sociale Veerkracht van Fontys Hogeschool Sociale Studies presenteert de voornaamste bevindingen van het onderzoek Bijzonder Domein Jeugd (2014-2022). Een onderzoek op initiatief van zeven organisaties uit jeugdwelzijn, jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg en zes gemeenten rondom de vraag: hoe krijgt de transitie annex transformatie in de jeugdzorg vorm in de regio Zuidoost Brabant?

HET ONDERZOEK

Het onderzoek kent verschillende fasen van dataverzameling; van exploreren naar verbreden naar verdiepen. Er is op verschillende manier data verzameld. In deze factsheet geven we een overzicht van de resultaten per fase, waarbij er steeds de mogelijkheid is om door te klikken naar een uitgebreidere rapportage en/of artikel per fase.

- Fase 1: exploratie - interviews met jeugdprofessionals, managers, jongeren en ouders over hun ervaringen met de transitie en transformatie.
- Fase 2: verbreden - interviews met jeugdprofessionals, ouders en jongeren, enquêtes onder burgers en observaties van casuïstiekbesprekingen bij diverse multidisciplinaire teams voor jeugdhulp.
- Fase 3: verdiepen - interviews met jeugdprofessionals en ouders en jongeren en observaties bij 'best practices'
- Fase impact van coronamaatregelen: verdiepen - interviews met jeugdprofessionals

Deze fasen hebben geresulteerd in onderstaande dataset.

	Fase 1 2014-2015	Fase 2 2016-2017	Fase 3 2018-2020	Fase Corona 2020-2021	Totaal
Interviews	41	70	19	10	140
Observaties	-	100	11	-	111
Enquêtes	-	4000	-	-	4000

WAT HEEFT HET ONDERZOEK ONS GELEERD?

In het onderzoeksproject Bijzonder Domein Jeugd (2014 – 2021) volgt het lectoraat Sociale Veerkracht van Fontys Hogeschool Sociale Studies – op initiatief van en in samenwerking met zeven organisaties voor jeugdwelzijn, jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg en zes gemeenten – de vormgeving aan de transformatie in de jeugdhulp in de regio zuidoost Brabant. Vanaf 2014 neemt een groot aantal jeugdhulpverleners, managers, beleidsmakers, ouders en jongeren deel aan het onderzoek: hoe vergaat het hen in de context van de transitie annex transformatie in de jeugdhulp?

Fase 1: behoefte aan verduidelijking van rollen en verantwoordelijkheden

Hoe verging het jeugdprofessionals, beleidsmakers, managers, ouders en jongeren in de aanloop naar en tijdens eerste jaar van de transitie? Wat waren hun ervaringen?

- Omgaan met veranderen bleek een proces vol dynamiek waar niet iedereen hetzelfde op reageerde. We identificeerden vier verandertypes: omarmers, toejuichers vanaf de zijlijn, zekerheidszoekers en sceptici. Ze vulden elkaar aan en zetten elkaar aan tot denken.
- De verschuiving van verantwoordelijkheden en rollen bleek op verschillende niveaus (uitvoering, management, beleid, zowel in de eerste- als tweedelijns zorg) een zoektocht. Dit zorgde in de praktijk voor rolconflict, rolambigüiteit of roloverbelasting.
- Uit de interviews sprak een behoefte aan verduidelijking van rollen en verantwoordelijkheden in het samen vormgeven van maatschappelijke ondersteuning aan jeugdigen. In fase 2 van dit onderzoek lag hier dan ook de focus op.

[< magazine jeugdhulp in opschudding >](#)

[< rapportage jeugdhulp in opschudding >](#)

[< hoofdstuk TSV jaarboek 2016 >](#)

Fase 2: kind verdwijnt naar de achtergrond

In deze fase stond het volgen van diverse multidisciplinair samenwerkende teams centraal: hoe gaven zij vorm aan hun rollen en verantwoordelijkheden binnen de context van de transitie? We concludeerden dat het kind en het gezin regelmatig naar de achtergrond verdwenen. Uit de gesprekken die we voerden en casuïstiekbesprekingen die we bijwoonden bleek dat niet zozeer de inhoud van casussen de aandacht had van jeugdprofessionals, maar dat aandacht vaak uitging naar allerlei randvoorwaardelijke zaken en naar onrust die ontstaan was als gevolg van veranderingen die de komst van de Jeugdwet in gang had gezet. We hebben deze onrust uitgewerkt in zes uitdagingen:

1. Wie zijn wij en hoe gaan we het aanpakken?
2. Kan ik dit eigenlijk wel?
3. Kunnen wij elkaar wel vertrouwen?
4. Wat doe ik met die tijdsdruk?
5. Heb ik het sociale netwerk ter sprake gebracht? Ja? Check.
6. Wat doe ik met al die problemen?

[< magazine kind verdwijnt naar de achtergrond >](#)

[< factsheet kind verdwijnt naar de achtergrond >](#)

[< hoofdstuk TSV jaarboek 2017 >](#)

Fase 3: wat kunnen we leren van 'best practices' in de jeugdhulp?

In de derde fase van het onderzoek verlegden we de focus naar 'hoe kan het dan wel' en stond een vijftal best practices centraal. Het betrof praktijken waarvan stakeholders aangaven 'in deze teams lukt het om succesvol samen te werken en de jeugdige en gezin centraal te houden in de context van de transformatie in de jeugdhulp'. Hoe lukt hen dat? Uit de interviews en observaties komen drie succes componenten naar voren die in elk van deze teams aanwezig zijn:

1. Actieve rol voor gezinnen: kinderen, jongeren en ouders aan tafel
2. Duidelijke rollen, taken en verantwoordelijkheden: het team weet wie ze zijn en wat ze te bieden hebben, kennen hun krachten, verantwoordelijkheden en valkuilen
3. Dienstbare bedrijfsvoering: de bedrijfsvoering is dienstbaar aan het belang van het kind

[< rapportage 'verschil maken voor de jeugd in een complex jeugd\(hulp\)systeem' >](#)

[< artikel Positieve Psychologie 'Kind centraal in de jeugdhulp' >](#)

Fase corona: de pandemie legt een vergrootglas op de jeugdhulp

Tijdens de eerste drie onderzoeksfasen kon niemand vermoeden dat 2020 tot begin 2022 in het teken zou komen te staan van een pandemie met verstrekende gevolgen voor het (professionele) leven van mensen. Voor welke uitdagingen werden jeugdhulpverleners in deze tijd gesteld? Hoe lukte het hen om met elkaar en met gezinnen samen te werken in een tijd waarin social distancing de norm was? We concludeerden dat:

- Succesvolle samenwerkingen werden uitvergroet, maar dat pijnpunten in de samenwerking verder werden blootgelegd.
- Er meer zorgen waren over kinderen en gezinnen.
- Er tevens zorgen waren over het welbevinden van jeugdprofessionals.
- Dat 'goed' samenwerken en korte lijntjes belangrijker leken dan ooit.

[< magazine werkplaatsen sociaal domein 2021 >](#)

CONCLUSIE

Het is een prachtige belofte: een ondersteuningslandschap dichtbij het kind en gezin georganiseerd, met een duidelijk aanspreekpunt en zonder onnodige bureaucratie, met bovendien ondersteunende en verbindende sociale netwerken in de buurt. Acht jaar onderzoek 'Bijzonder Domein Jeugd' maakt duidelijk dat transformeren niet zonder slag of stoot gaat en dat er nog een hele weg te bewandelen is voordat we de belofte kunnen waarmaken.

Het onderzoek laat tevens zien dat, hoewel het onmogelijk is om als enkele professional en/of organisatie het zorgsysteem te hervormen, je wel degelijk gebruik kan maken van je eigen cirkel van invloed en bijbehorende discretionaire ruimte. Het laat zien dat het geen van ons allen ontslaat van het benutten van deze ruimte, omdat drie componenten bij kunnen dragen aan het centraal blijven stellen van het welzijn van kinderen, jongeren en gezinnen in een transformerend jeugdlandschap.

Het onderzoek resulteert eveneens in een aantal aanbevelingen voor direct en indirect betrokken professionals bij de jeugdhulp, voor gemeenten en organisaties en voor het onderwijs en/of professionalisering.

Wil je meer weten over de aanbevelingen die voortkomen uit het onderzoek?

[< rapportage 'verschil maken voor de jeugd in een complex jeugd\(hulp\)systeem >](#)

PRODUCTEN**Publicaties**

- Sanden, J. van der, Peels, F. & Feringa, D. (2022). Verschil maken voor de jeugd in een complex jeugdsysteem. Eindhoven: Fontys Hogescholen.
- Sanden, J., van der, Peels, F., & Feringa, D. (2021). Kind centraal in de jeugdhulpverlening. *Tijdschrift Positieve Psychologie*, 2, p. 44-50.
- Van der Sanden, J., Peels, F., & Feringa, D. (2021). De pandemie legt een vergrootglas op de jeugdhulp. *Werkplaatsen Sociaal Domein magazine*, 46-49. <https://www.werkplaatsensociaaldomein.nl/publicatie/magazine-op-afstand-nabij>

- Feringa, D., Peels, F., Sanden, J. van der & Linders, L. (2017). Mishandeld kind verdwijnt naar achtergrond. in Beek, K. van, Steketee, M., Doorn, L. van & Ham, M. (red), [1 op de 4 kindermishandeling een publiek probleem](#), p107 - 121. Amsterdam: Van Genneep. [Download hoofdstuk: 'Mishandeld kind verdwijnt naar achtergrond'](#),
- Sanden, J., Feringa, D., Peels, F., Linders, L. (2017); [Kind verdwijnt naar achtergrond](#) (Magazine). Eindhoven; Fontys Hogeschool Sociale Studies.
- Sanden, J., Feringa, D., Peels, F., Linders, L. (2017); [Kind verdwijnt naar achtergrond](#) (Factsheet). Eindhoven; Fontys Hogeschool Sociale Studies.
- Feringa, D., Sanden, J. van der & Peels, F. (2016). Jeugdhulpverlening: 'Ik hoop en bid dat het beter wordt'. Te raadplegen op: <http://www.socialevraagstukken.nl/jeugdhulpverlening-ik-hoop-en-bid-dat-het-beter-wordt/>
- Feringa, D., Sanden, J., van der, & Peels, F. (2016). Jeugdhulpverlening, landschap van uiteenlopende emoties. In L. Linders, D. Feringa, M. Potting en M. Jager-Vreugdenhil (red). [Tussen regels en vertrouwen. Veranderende rollen in de verzorgingsstaat](#). Amsterdam: Van Genneep.
- Sanden, J., van der, Feringa, D., & Peels, F. (2016). [Jeugdhulpverlening in beroering. Juichende en sceptische professionals](#). In A.J. Kruiter, F. Bredewold, en M. Ham (red). Hoe de verzorgingsstaat verbouwd wordt. Amsterdam: Van Genneep.
- Feringa, D., Sanden, J., van der, Peels, F., & Linders, L. (2015). [Jeugdhulpverlening in opschudding](#) (magazine). Eindhoven: Fontys Hogeschool Sociale Studies.
- Feringa, D., Sanden, J., van der, Peels, F., & Linders, L. (2015). [Jeugdhulpverlening in opschudding](#) (rapportage). Eindhoven: Fontys Hogeschool Sociale Studies.

Trainingen en onderwijs gerelateerde producten

- Workshop Samen Bouwen 2.0: simulatiespel op het gebied van multidisciplinair samenwerken.
- Post-bachelor jeugd en gezinsprofessional (SKJ): ontwikkeling van de modules 'Kennis van Opvoeding en Ontwikkeling', 'De Jeugd van tegenwoordig' en 'Professionalisering'.
- Diverse gastlessen in het bachelor programma van de opleiding Social Work.
- Ontwikkeling van een Virtual Reality product op het gebied van multidisciplinair samenwerken.

Symposia

- Sanden, J. van der, Feringa, D. & Peels, F. (2021). De pandemie legt een vergrootglas op de jeugdhulp. Presentatie gegeven tijdens het online symposium 'Op afstand nabij', 18 maart.
- Feringa, D., Peels, F. & Sanden, J. van der (2020). [Succesvol interdisciplinair samenwerken in de jeugdhulp; op zoek naar het 'beste' recept](#). Online presentatie gegeven tijdens het Society College, 1 oktober, Fontys Hogeschool Sociale Studies.
- Sanden, J. van der & Peels, F. (2018). Interdisciplinary work in youth care: how do children benefit? Key note Summer School Master of Social Work, June 5. Amsterdam: Amsterdam University of Applied Sciences.
- Sanden, J. van der & Peels, F. (2018). Interdisciplinary work in youth care: how do children benefit? Paper presentation at the Fontys International week, March 21. Eindhoven: Fontys University of Applied Sciences.
- Sanden, J. van der & Peels, F. (2019). Interdisciplinary work in youth care: how do children benefit? Paper presentation at the European conference for social work research, April 11, Leuven.
- Sanden, J. van der & Peels, F. (2019). Interdisciplinaire samenwerking in de jeugdhulpverlening; wat leren we van succesverhalen uit de praktijk? Workshop gegeven tijdens de conferentie Social Work Future Proof, 6 juni, Eindhoven, Fontys Hogeschool Sociale Studies.

Meer weten? Neem contact met ons op: lectoraat-fhss@fontys.nl